

PRÓBAÉRETTSÉGI VIZSGA • 2023. február 18.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ PRÓBAÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

2023. február 18.

**STUDIUM GENERALE
TÖRTÉNELEM SEKCIÓ**

1. A feladat Augustus principátusával kapcsolatos.

- a) Princeps Senatus vagy a szenátus első embere (0,5 pont)
- b) Augustus a szenátus létszámának növelésével akarta csökkenteni annak befolyását. (1 pont)
- c) A tribunus vétójoggal bírt (0,5 pont) a vétójoggal bíró személy egy döntés meghozatalát a többség akaratával szemben egymaga is megakadályozhatja. (1 pont) (összesen 1,5 pont)
- d) Caesar dictatorként uralkodott, míg Augustus egy látszat demokráciát tartott fenn, ahol az összes kulcspozíció az ő kezében volt. (1 pont)

2. A feladat a középkori céhes iparral kapcsolatos.

Állítások	Igaz	Hamis
a) A versenyt korlátozó intézkedések között a megtermelt áru minőségére vonatkozóan is voltak szabályok. (0,5 pont)	X	
b) A szigorú minőségi és mennyiségi előírásokkal a kontárok ellen próbáltak fellépni. (0,5 pont)		X
c) A céhlegény tanulási folyamatát a vándorút, majd a mesterremek elkészítése zárta. (0,5 pont)	X	
d) Bárki mesterré válhatott, aki teljesítette a mesterré válás feltételeit. (0,5 pont)		X
e) A céhek működését a céhlevél szabályozta, melynek kiállítója általában az uralkodó volt. (0,5 pont)	X	
f) Bárki, aki egy céh tagja volt, polgárjogot kaphatott. (0,5 pont)		X

- g) Azért, hogy a szűk piacon biztosítani tudják minden mester megélhetését. (1 pont)

3. A feladat a honfoglaló magyarsággal kapcsolatos.

- a) 3 (0,5 pont)
- b) 1 (0,5 pont)
- c) 1 (0,5 pont)
- d) Kettős fejedelemség. (0,5 pont) A magyaroknak egyszerre két vezetőjük volt, a kende és a gyula, a kende vallási és spirituális vezető volt, a gyula pedig a katonai vezető. (Más, azonos tartalmú válasz is elfogadható.) (1 pont) (összesen 1,5 pont)

4. A feladat a reformációval kapcsolatos.

Állítások	Kálvin	Luther	Mindkettő	Egyik sem
a) A vallási irányzat támogatta a búcsúcédulák árusításának beszüntetését			X	
b) Három szín alatti áldozást támogatta.				X
c) Támogatta a nemzeti nyelvű istentisztelet tartását.			X	
d) Katolikus úrvacsora megtartása.		X		
e) Csak a bibliát vette alapul a vallási kérdésekben.			X	
f) Az egyháznak önálló közösségek szervezetéből kellene állnia.	X			

g) Mert azt hitték, hogy ezzel mentesülnek eddigi bűneik alól és később bebocsátást nyerhetnek a mennyországba. (Más, tartalmilag azonos válasz is elfogadható.) (1 pont)

h) Az eleve elrendelés tana szerint Isten még a születésük előtt kiválasztja azokat az embereket, akik a mennybe és azokat, akik a pokolra jutnak. (Más, tartalmilag azonos válasz is elfogadható.) (1 pont)

5. A feladat Bethlen Gábor uralkodásával kapcsolatos.

- a) Csak a király kereskedhetett az adott termékekkel az államban. (Más, azonos tartalmú válasz is elfogadható) (1 pont)
- b) A merkantilista gazdaságpolitika célja a nemesfém felhalmozása védővámok használatával. (Más, azonos tartalmú válasz is elfogadható) (1 pont)
- c) XIV. Lajos (1 pont)
- d) Bethlen így gazdaságilag nem függött a rendektől, ami kedvező volt számára politikai téren. (Más, azonos tartalmú válasz is elfogadható) (1 pont)

6. A feladat az egységes Németország létrejöttével kapcsolatos.

- a) Poroszország/Porosz Királyság (0,5 pont)
- b) Bismarck szerint csakis háború útján lehetett elérni Németország egyesülését. (1 pont)
- c) Königrätz (0,5 pont)

Állítás	Kisnémet egység	Nagynémet egység	Mindkettő	Egyik sem
A törekvés célja, hogy egy soknemzetiségű, erős Közép-európai államot hozzon létre.		X		
Az ország egy államszövetségég formájában képzelte el az egységes Németországot.	X			

A Benelux államok ehhez a törekvéshez csatlakoztak.				X
Az újonnan létrejövő állam élére egy több évszázad óta fennálló uralkodó-dinasztia kerülne.			X	

(Elemenként 0,5 pont)

7. A feladat a passzív ellenállással kapcsolatos.

a) (elemenként 0,5 pont)

Aktív ellenállás	Passzív ellenállás
A, E	B, C, D, F

b) Kossuth Lajos (1 pont)

8. A feladat a holokauszttal kapcsolatos.

Mein Kampf, fajelmélet, zsidóság, nürnbergi törvények, gettók, koncentrációs tábor
(elemenként 0,5 pont)

9. A feladat a Horthy korszak gazdaságával kapcsolatos.

a) Bethlen István (1 pont)

b) Bevezették az új valutát, a pengőt (1 pont)

	Állítások	IGAZ	HAMIS
c)	Az Osztrák-Magyar Monarchia volt országai szorosan együttműködtek Magyarországgal is, azért, hogy megoldják első világháború után a gazdaságaikban kialakult problémákat.		X
d)	A Magyar Nemzeti Bank megalapítása egy fontos lépés volt a pénzügyi önállóság terén.	X	
e)	A Népszövetségtől kapott hitel segítségével lehetett megszüntetni a pénzügyi hiányt.	X	
f)	A mezőgazdaság újbóli fellendülésében jelentős szerepet játszott a Magyar Nemzeti Bank.		X
g)	Többek között felvevőpiacok szerzése érdekében kötött a konszolidációs kormány örök-barátsági szerződést Olaszországgal és Németországgal is.		X
h)	A konszolidációs időszak végére Magyarország egy közepesen fejlett agrár-ipari országgá vált.	X	

(elemenként 0,5 pont)

i) Nagy gazdasági (világ)válság elérte Magyarországot is. (1 pont)

j) 2. (1 pont)

10. A feladat az ENSZ-szel kapcsolatos.

- a) A: Biztonsági tanács B: Nemzetközi Bíróság (*elemenként 0,5 pont*)
 b) A Közgyűlés az ENSZ legfőbb tanácskozó testülete, ahol az államok követei megtárgyalhatják a béke és biztonsági intézkedések igényét. (*1 pont*)
 c) A Közgyűlés választja a Biztonsági Tanács nem állandó tagjait. (*1 pont*)
 d) Az ENSZ elsődleges célja a nemzetközi béke fenntartása, a nemzetközi egyenjogúság és szabadságjogok megvalósulásának biztosítása. (Más, azonos tartalmú válasz is elfogadható.) (*1 pont*)

11. A feladat a Kádári kultúrpolitikával kapcsolatos.

- a) (*elemenként 0,5 pont*)

Tiltott	Tűrt	Támogatott
A, D, F	C, E,	B

- b) A 56-os forradalom és szabadságharcra. (*1 pont*)

12. A feladat a szociális ellátórendszerrel kapcsolatos. (elemenként 1 pont)

- A) 4., B) 5., C) 3., D) 1.

13. Szerzetesrendek jellemzői. (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a szerzetesrendek általános szabályait és életmódját mutatja be a bencés renden keresztül. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a szerzetesség a 3-5. században jelent meg Nyugat- és Kelet-Európában, az első bencés kolostort Nursiai Szent Benedek alapította 529-ben a Monte Cassino hegyén	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a témához kapcsolódó általános és konkrét történelmi fogalmakat (pl. kolostor; templom; regula; egyház; kódex; bencések)	0-2
	K2 A kifejtés mondatokból áll és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	0-2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy szerzetesek szigorú szabályok, regulák szerint élték az életüket, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. szüzességi, szegénységi, és engedelmességi fogadalmat tettek <i>vagy</i> a szabályok a napirendjüket is alapvetően meghatározták <i>vagy</i> a szerzetesrendek fontos feladata volt a hittérítés)	0-3
	F2 Rögzíti, hogy az első nyugati szerzetesrend a bencés rend volt és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a bencések kolostorai általában a városoktól távol helyezkedtek el <i>vagy</i> a bencések alapvetően imádkozással és munkával töltötték napjaikat <i>vagy</i> a szerzetesrend később tudományokkal és tanítással is foglalkozott <i>vagy</i> a szerzetesrendet Nursiai Szent Benedek alapította)	0-3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a szerzetesek kolostorokban éltek és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a kolostorok központjában a templom állt <i>vagy</i> a kolostorokon belül oktatás és gyógyítási tevékenység is zajlott <i>vagy</i> egy szerzetesrendnek több kolostora is lehetett, azonban a vezetése egységes volt)	0-3
	E2 Rögzíti, hogy bencés rend a későbbiekben a hatalmas vagyonra tett szert, és eltértek a krisztusi szegénység eszméjétől és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ennek következtében a rend népszerűsége jelentősen lecsökkent <i>vagy</i> számos szerzetes elhagyta ezután a szerzetesrendet <i>vagy</i> a bencés rendből kiszakadó szerzetesrend volt például a ciszterci rend)	0-3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

14. A kétpólusú világrend kialakulása. (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a kétpólusú világ kialakulását mutatja be 1945-1946 között. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy Németországot és Európát négy részre osztotta a Szovjetunió, Anglia, az USA és Franciaország 1945-ben.	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a témához kapcsolódó általános és konkrét történelmi fogalmakat (pl. megszállás; szovjetek; világ kettéosztása; doktrína; nyugati/keleti blokk).	0-2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Churchill említette a vasfüggöny létrejöttét először <i>vagy</i> itt jelenik meg a berlini fal képe <i>vagy</i> elhatárolódik egymástól Kelet- és Nyugat-Európa <i>vagy</i> érdekszférák megjelennek), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Nyugat-Európa kapitalista berendezkedésű lesz, míg Kelet-Európa kommunista <i>vagy</i> később felépül a berlini fal).	0-3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a hidegháború két szuperhatalom politikai, katonai, ideológiai és gazdasági versenye), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a világ két pólusra oszlott <i>vagy</i> Németországot megszállási övezetekre osztották <i>vagy</i> később felépült a berlini fal).	0-3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy megalakult a Szövetséges Ellenőrző Bizottság/SZEB és célja a demokratikus rendszerek létrehozása a vesztes országokban és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. nagyhatalmak érdekszférájától függött a befolyás <i>vagy</i> máshogy zajlott a felszabadítás keleten és nyugaton <i>vagy</i> keleten túlnyomó szovjet többség volt <i>vagy</i> a Szovjetunió a SZEB-et használta a szovjetizáláshoz <i>vagy</i> a hatalom képviselője a SZEB vezetője).	0-3

	<p>E2 Rögzíti, hogy megjelent a Truman-doktrína, és megmagyarázza, hogy az USA a feltartóztatás politikáját és a szovjet terjeszkedés megállítását hirdette és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. elfogadják, hogy a szovjet felszabadítás nem demokratikus úton történt <i>vagy</i> nagyhatalmak nem szólnak bele a saját területükön kívül zajló politikába <i>vagy</i> megállt a gyors szovjet terjeszkedés <i>vagy</i> előkészíti a Marshall-tervet <i>vagy</i> elkezdett nőni a feszültség a két szuperhatalom között).</p>	0-3
<p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i></p>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

15. Géza és Szent István egyházpolitikája. (hosszú)

Műveletek és tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Géza fejedelem és Szent István király egyházépítő politikáját fejti ki válaszában. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi, és a térbeli és időbeli elhelyezéssel alátámasztja a téma kifejtését.	0-4
	<p>T1 Rögzíti a téma egy időbeli elemét (pl. 945-997; 973; 1001-1038).</p>	0-2
	<p>T2 Rögzít a témához tartozó térbeli elemek közül legalább egyet (pl. Esztergom; Székesfehérvár; Kalocsa; Quedlinburg; Róma).</p>	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	A vizsgázó helyesen használja a témához kapcsolódó általános, illetve konkrét fogalmakat.	0-6
	<p>K1 Használja a témához tartozó, általános fogalmakat (pl. egyház; pápa; püspök; templom)</p>	0-2
	<p>K2 Használja a témához tartozó konkrét szakkifejezéseket (pl. érsek; hittérítő; tized).</p>	0-2
	<p>K3 A kifejtés mondatokból áll és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0-2

Ismeretszerzés, a források használata	A vizsgázó a forrásokat felhasználja a válaszadáshoz, állításait a források felhasználásával és saját következtetéseivel támasztja alá. (Négy, egymással összefüggő, a téma logikus kifejtését alátámasztó rögzítés és megállapítás.)	0–12
	F1 Rögzíti, hogy Géza fejedelem megkeresztelkedett, ezzel áttért a keresztény hitre, és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. Géza fejedelem ezzel jelezte az Európai uralkodók számára, hogy a magyarok csatlakozni szeretnének a keresztény európai államok sorába).	Rögzítés
		0-1
		Megállapítás
	F2 Rögzíti, hogy I. István megalapította az esztergomi érsekséget, és ezzel kapcsolatban megállapítást tesz (pl. Az esztergomi érsek volt a Magyar Királyság legmagasabb rangú egyházi előkelője <i>vagy</i> az esztergomi érsekség megalapításával a Magyar Királyság függetlenedett a pápa közvetlen irányítása alól).	Rögzítés
		0-1
		Megállapítás
	F3 Rögzíti, hogy István király kötelezővé tette a vasárnapi templomba járást az emberek számára és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz. (pl. a király büntetést szabott ki azokra, akik nem jártak templomba <i>vagy</i> a kötelező templomba járás elősegítette a keresztény hit terjedését a Magyar Királyságban)	Rögzítés
		0-1
		Megállapítás
	F4 Rögzíti a forrás alapján, hogy Szent István bevezette a tizedet a Magyar Királyságban, és ezzel kapcsolatban megállapítást tesz. (pl. minden jobbágnak ezentúl terményének egy tized részét köteles volt adóként az egyháznak befizetnie ezzel megteremtette az egyház növekedésének alapját a Magyar Királyságban.)	Rögzítés
		0-1
		Megállapítás
	Az eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	A vizsgázó feltárja, elemzi és helyesen értékeli az eseményeket alakító tényezőket.
E1 Rögzíti, hogy Géza fejedelem követeket küldött a quedlinburgi birodalmi gyűlésre, hogy hittérítőket kérjen I. Ottó császártól, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Géza ezzel elkötelezte magát a nyugati kereszténység mellett <i>vagy</i> ennek hatására		Rögzítés
		0-1
	Megállapítás	

	hittérítők érkeztek magyar területekre, Géza ezzel csatlakozott az keresztény európai uralkodók körébe).	0-2
	E2 Rögzíti, hogy Szent István király tíz egyházmegyét alapított a Magyar Királyság területén uralkodása alatt [...] és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Az egyházmegyék a keresztény egyház magyarországi központjaiként szolgáltak vagy az egyházmegyék megkönnyítették a magyarok keresztény hitre térítését azzal, hogy állandó székhelyet biztosítottak a keresztény papságnak).	Rögzítés
		0-1
		Megállapítás
		0-2
	E3 Rögzíti: Szent István elrendelte, hogy minden tizedik falu építtessen egy templomot, és ezzel kapcsolatban megállapítást tesz. (pl. a templomok építéséhez az egyház és az állam közösen járult hozzá anyagi javakkal)	Rögzítés
		0-1
		Megállapítás
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0-3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

16. Trianoni békediktátum hatásai Magyarországon (Hosszú)

Műveletek és tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően bemutatja a trianoni Magyarországot. Ismerteti a béke hatásait az országra nézve. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi, és a térbeli és időbeli elhelyezéssel alátámasztja a téma kifejtését.	0–4
	T1 Rögzíti a téma egy időbeli elemét (pl. 1920. június 4. a trianoni béke aláírásának időpontja).	0-2

	T2 Rögzíti, a térbeli elemek közül legalább kettőt (pl. Budapest az ország centruma <i>vagy</i> a békét Versailles-ban, a Trianon kastélyban írták alá <i>vagy</i> az elcsatolt területek: Felvidék, Erdély, Órség, Kárpátalja, Vajdaság, Fiume <i>vagy</i> említi a belgrádi fegyverszünetet)	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	A vizsgázó helyesen használja a témához kapcsolódó általános, illetve konkrét fogalmakat	0-6
	K1 Használja a témához tartozó, általános fogalmakat (pl. békeszerződés; békediktátum; hadsereg; fegyverszünet; etnikum; kisebbség; nyersanyag).	0-2
	K2 Használja a témához tartozó konkrét szakkifejezéseket (pl. revízió; vagonlakók; vörös térkép; jóvátétel; kormányzó).	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
Ismeretszerzés, a források használata	A vizsgázó a forrásokat felhasználja a válaszadáshoz, állításait a források felhasználásával és saját következtetéseivel támasztja alá. (Négy, egymással összefüggő, a téma logikus kifejtését alátámasztó rögzítés és megállapítás.)	0-12
	F1 Rögzíti: az elcsatolt területekkel együtt Magyarország elvesztette a lakosságának felét és ezzel területének kétharmadát és ezzel kapcsolatban megállapítást tesz (pl. a magyarországi munkaerőpiac eltelődött).	Rögzítés
		0-1
		Megállapítás
	F2 Rögzíti, hogy Magyarországnak jóvátételi kötelezettsége volt a győztes országok javára és ezzel kapcsolatban megállapítást tesz (pl. a jóvátételek fizetése nagy mennyiségű tőkét vont el a magyar gazdaságtól <i>vagy</i> a háború utáni állapotok miatt Magyarország nehezen tudta kifizetni a jóvátételt).	Rögzítés
		0-1
		Megállapítás
	F3 Rögzíti, hogy Magyarország elveszítette a vasúthálózatának nagy részét (kb.: 60%-át) és ezzel kapcsolatban megállapítást tesz (pl. Mivel a korábbi fontosabb vasúti központok az országon kívülre estek, kialakult egy Budapest központú centrális vasúti hálózat <i>vagy</i> a vasúti gépgyártás piaca leszűkült a kevesebb megrendelés miatt).	Rögzítés
		0-1
		Megállapítás
		0-2

	F4 Rögzíti a forrás alapján, hogy az Osztrák-Magyar Monarchia szétesett és két külön államalakulat jött létre és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. Magyarország elvesztette a korábban fennálló nemzetközi kereskedelmi szerződéseit <i>vagy</i> a Monarchia belső piaca szétesett, így Magyarországnak más külföldi piacok után kellett néznie).	Rögzítés 0-1 Megállapítás 0-2	
Az eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	A vizsgázó feltárja, elemzi és helyesen értékeli az eseményeket alakító tényezőket.	0-12	
	E1 Rögzíti, hogy az ország elveszítette a nyersanyaglelőhelyeinek nagy részét és ezzel kapcsolatban egy lényegi megállapítást tesz. (pl. az ipari termelés nagy részét elválták a nyersanyagoktól <i>vagy</i> az iparban nyersanyaghiány következett be, ami a termelés mértékének visszaeséséhez vezetett).	Rögzítés 0-1 Megállapítás 0-2	
		E2 Rögzíti, hogy a Kisantant védővámokat húzott fel Magyarország ellen és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. A magyar mezőgazdasági és ipari termékek elvesztették a külföldi felvevőpiacukat <i>vagy</i> nem áramlott az országba külkereskedelemből származó tőke, <i>vagy</i> a Trianoni béke után Magyarország gazdaságilag elszigetelt maradt).	Rögzítés 0-1 Megállapítás 0-2
			E3 Rögzíti, hogy a békeszerződés aláírását követően Magyarország jelentős mezőgazdasági vidékeket veszített el és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a malomipar és az élelmiszeripar nem tudta kiaknázni maximális kapacitását, mert nem volt elég nyersanyag).
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.		
	<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
	A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
	ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

17. Az uralkodó és a magyar rendek viszonya a XIV-XV században. (komplex)

Műveletek és tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a magyar rendek és az uralkodó viszonyát mutatja be a XIV. és a XV. században. A válasz a forrásrészletek felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel, a vizsgázó az állításait a források és saját ismeretei alapján logikusan és szakszerűen támasztja alá.	0–2
Tájékozódás térben és időben	A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi, és a térbeli és időbeli elhelyezéssel alátámasztja a téma kifejtését.	0–6
	T1 Rögzít legalább két lényegi időbeli elemet a témához kapcsolódóan (pl. Károly Róbert uralkodásának ideje: 1308-1342 <i>vagy</i> I. (Nagy) Lajos uralkodásának ideje: 1342-1382 <i>vagy</i> I. (Nagy) Lajos törvényeinek kiadása: 1351 <i>vagy</i> Luxemburgi Zsigmond uralkodásának ideje: 1387-1437 <i>vagy</i> Hunyadi Mátyás uralkodásának ideje: 1458-1490).	0-2
	T2 Rögzíti, hogy az elemzendő események és jelenségek a Magyar Királyság területén zajlottak, és megemlíti egy másik térbeli elemet (pl. Károly Róbert kezdetben az ország déli területeit uralta <i>vagy</i> székhelye Temesvár volt <i>vagy</i> a tárgyalat korszakokban az országgyűlés Budán ülésezett).	0-2
	T3 A téma kifejtése során ügyel a kronologikus szerkesztésre.	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	A vizsgázó helyesen használja a témához kapcsolódó általános, illetve konkrét fogalmakat.	0–6
	K1 Használja az alábbi általános fogalmakat (pl. törvény; nemesség; uralkodó; országgyűlés).	0-2
	K2 Használja a témához tartozó konkrét fogalmakat (pl. honorbirtok; tartományúr/kiskirály; ősiség; bárói liga).	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
Ismeretszerzés, a források használata	A vizsgázó a forrásokat felhasználja a válaszadáshoz, állításait a források felhasználásával, következtetéseivel támasztja alá.	0–15
	F1 Rögzíti, hogy Károly Róbert uralkodásának kezdetén az ország területének döntő többsége tartományurak/ kiskirályok fennhatósága alatt állt és ezzel kapcsolatos lényegi megállapítást tesz (pl.	Rögzítés
		0-1
	Megállapítás	

	hatalma az ország déli területeire korlátozódott <i>vagy</i> hatalma megerősítésének érdekében elsődleges célja a kiskirályok legyőzése volt <i>vagy</i> a kiskirályokkal szemben az egyházra, a városokra és a köznemességre támaszkodott).	0-2
	F2 Rögzíti, hogy I. (Nagy) Lajos 1351. évi törvényeiben kimondták az “egy és ugyanazon nemesség elvét” és ezzel kapcsolatos lényegi megállapítást tesz (pl. minden nemes vagyontól és méltóságtól függetlenül ugyan azokat a jogokat élvezheti <i>vagy</i> a törvény ellenére a nemesség továbbra is több rétegre tagolódott <i>vagy</i> a nemesség rétegei közt fennálló vagyoni különbségek miatt a rendelkezés csak elvben érvényesült).	Rögzítés
		0-1
		Megállapítás
		0-2
	F3 A forrás alapján rögzíti, hogy Zsigmond városi képviselőket hívott az országgyűlésre <i>vagy</i> Zsigmond megerősítette a városi polgárság jogait és ezzel kapcsolatos lényegi megállapítást tesz (pl. az erősödő városokban szövetségest látott a bárók térnyerése ellen <i>vagy</i> városfejlesztő intézkedései részsikereket hoztak a városok viszonylagos gyengesége miatt).	Rögzítés
		0-2
		Megállapítás
		0-2
	F4 Rögzíti, hogy a Hunyadi János kormányzóságának ideje alatt összehívott országgyűléseken számítottak a rendek részvételére és ezzel kapcsolatos lényegi megállapítást tesz (pl. Hunyadi támogatói között a köznemesség volt túlsúlyban <i>vagy</i> Hunyadi a köznemesség támogatásával választották kormányzóvá).	Rögzítés
		0-1
		Megállapítás
		0-2
	F5 Rögzíti, hogy Szilágyi Mihály elérte, hogy a rendek támogassák Mátyást trónra kerülésében és ezzel kapcsolatos lényegi megállapítást tesz (pl. kezdetben a rendekkel együtt kormányzott <i>vagy</i> a Szent Korona megszerzése után Mátyás egyre kevésbé vette figyelembe a nemesség érdekeit).	Rögzítés
		0-1
		Megállapítás
		0-2
Az eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	A vizsgázó feltárja, elemezi és helyesen értékeli az eseményeket alakító tényezőket	0–15
	E1 Rögzíti, hogy Károly Róbert a megnövekedett királyi birtokállomány egy részéből honorbirtokokat hozott létre és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezeket a birtokokat bizonyos méltóságok viselői kapták addig, ameddig méltóságuk tartott <i>vagy</i> a birtokok a használóik halála után a királyra szálltak, ezzel biztosítva a királyi birtokállomány utánpótlását <i>vagy</i> ezzel az intézkedéssel egy személyéhez hű, új főúri réteget hozott létre).	Rögzítés
		0-1
		Megállapítás
		0-2

	E2 Rögzíti, hogy I. (Nagy) Lajos 1351-es törvényeiben bevezette az ősiség törvényét és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a törvények meghozatalának célja az Aranybulla megújítása és megerősítése volt <i>vagy</i> a törvények által az uralkodó a már köznemeseknek nevezett szerviensek jogait erősítette meg <i>vagy</i> az ősiség törvénye megszüntette a birtokok szabad örökíthetőségét; a királyra háramló birtokok ismét a királyi birtokállomány részét képezték)	Rögzítés
		0-1
		Megállapítás
		0-2
	E3 Rögzíti, hogy Zsigmond uralmának kezdetén az ország bárói ligák keresztüzében állt és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a királyi hatalom jelentősen meggyengült <i>vagy</i> a királyi birtokok bárói örökbirtokokká váltak <i>vagy</i> ellenfelei egy részével szövetségre lépett <i>vagy</i> hozzá hű idegeneket és nemeseket emelt bárói rangra <i>vagy</i> igyekezett elősegíteni a nemesség renddé szerveződését).	Rögzítés
		0-1
		Megállapítás
		0-2
	E4 Rögzíti, hogy Mátyás hatalmának megszilárdítását követően az országgyűléseken saját akaratát kényszerítette a rendekre és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. célja egy tőle függő hivatalnokréteg létrehozása volt <i>vagy</i> a tisztségviselők szorosabban függttek a király személyétől <i>vagy</i> központosítani akarta a királyi hatalmat a nagyobb bevételek elérése érdekében).	Rögzítés
		0-1
		Megállapítás
		0-2
E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja az elemzését.	0-3	
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, az eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	44	
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	22	

18. A függetlenségi háború és az 1848-49-es szabadságharc (komplex)

Műveletek és tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó az amerikai függetlenségi háborút és a(z) 1848-49-es szabadságharcot veti össze a megadott szempontok szerint.	0-2
	A válasz a forrásrészletek felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben el-helyezi, és a térbeli és időbeli elhelyezéssel alátámasztja a téma kifejtését.	0-8

	T1 Azonosítja az összehasonlítható események, jelenségek egyikének időszakát, és megemlíti egy ezzel kapcsolatos időbeli elemet. (pl. 1775; 18. század; 1776; 1783)	0-2		
	T2 Azonosítja az összehasonlítható események, jelenségek párjának másik időszakát és megemlíti egy ezzel kapcsolatos időbeli elemet. (pl. 19. század közepe; 1848 március 15.; 1849 április 6.; 1849 április 14.; 1849 augusztus 13.)	0-2		
	T3 Rögzíti az összehasonlítható események és jelenségek egyikének két térbeli elemét (pl. 13 amerikai gyarmat; Észak-Amerika; Nagy-Britannia; Philadelphia; Boston)	0-2		
	T4 Rögzíti az összehasonlítható események és jelenségek párjának másik két térbeli elemét (pl. Kárpát-medence; Magyar Királyság; Habsburg Birodalom; Pákozdi; Debrecen; Világos)	0-2		
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	A vizsgázó helyesen használja a témához kapcsolódó általános, illetve konkrét fogalmakat.	0-6		
	K1 Használja a témához kapcsolódó általános fogalmakat (pl. hadsereg; csata; adók; önkényuralom; háború; törvény; szankció)	0-2		
	K2 Használja a témához tartozó konkrét szakkifejezéseket (pl. reformkor; parlamentarizmus; felvilágosodás; áprilisi törvények; önrendelkezés; bostoni teadélután; emberi jogok nyilatkozata; sorgyalogság; lovasság; népfelkelők, minutemen)	0	1	2
	K3 A kifejtés mondatokból áll és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0	1	2
Ismeretszerzés, a források használata	A vizsgázó a forrásokat felhasználja a válaszadáshoz, állításait a források felhasználásával, következtetéseivel támasztja alá. A forráspárok között párhuzamot von. (Három, egymással összefüggő, a téma logikus kifejtését alátámasztó rögzítés és megállapítás).	0-12		
	F1 Az első források alapján rögzíti a két téma lényegi elemeit (pl. az amerikai függetlenségi nyilatkozat kimondja az emberi szabadságot <i>vagy</i> a magyar közélet inkább nemzeti volt <i>vagy</i> tradicionalista/nacionalista/konzervatív). Ezekkel kapcsolatban komparatív megállapítást tesz (pl. teljesen más eszmék alkották a két háború ideológiai hátterét <i>vagy</i> Magyarországon a 19. század vezető eszmeáramlatai indították el a forradalmi hullámot, míg az gyarmatokra a felvilágosodás eszmerendszere hatott).	Rögzítés		
		0	1	2
		Megállapítás		
		0	1	2
		Rögzítés		

	<p>F2 A forráspár alapján rögzíti a két téma lényegi elemeit (pl. az USA hadserege milicistákból állt vagy Magyarországon az átlag polgárság is részt vehetett a harcokban). Ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét nemzet hadseregében jelentős számmal voltak jelen az átlagemberek vagy a hadsereg nem csak hivatásos katonákból állt).</p>	<table border="1"> <tr> <td>0</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Megállapítás</td> </tr> <tr> <td>0</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> </table>	0	1	2	Megállapítás			0	1	2			
0	1	2												
Megállapítás														
0	1	2												
	<p>F3 A forráspár alapján rögzíti a két téma lényegi elemeit (pl. USA-ban a Tea act és a képviselő nélküli adóztatás vezet a függetlenségi harc kibontakozásához vagy Magyarországon erős befolyással bírt a március 13-i bécsi forradalom). Ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az amerikaiak esetében saját maguk voltak az okai a függetlenségi háború kirobbanásának, míg Magyarországon az osztrák kormány gyengülése és Metternich menesztése bátorította a magyarokat a cselekvésre).</p>	<table border="1"> <tr> <td colspan="3">Rögzítés</td> </tr> <tr> <td>0</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Megállapítás</td> </tr> <tr> <td>0</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> </table>	Rögzítés			0	1	2	Megállapítás			0	1	2
Rögzítés														
0	1	2												
Megállapítás														
0	1	2												
<p>Az eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás</p>	<p>A vizsgázó feltárja, elemezi és helyesen értékeli az eseményeket alakító tényezőket. Párhuzamot von a forrásokban nem szereplő lényeges tények között.</p>	<p>0–16</p>												
	<p>E1 Rögzít a két témához kapcsolódó, a forrásokban nem szereplő tény (pl. Bostoni teadélután vagy Bostoni mézárulás és a pesti március 15-i forradalom) és ezekből összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét országban hasonló volt a kirobbanás módja vagy mindkét országban a népképviselő hiánya váltotta ki a felkelést).</p>	<table border="1"> <tr> <td colspan="3">Rögzítés</td> </tr> <tr> <td colspan="3">0-2</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Megállapítás</td> </tr> <tr> <td colspan="3">0-2</td> </tr> </table>	Rögzítés			0-2			Megállapítás			0-2		
	Rögzítés													
	0-2													
	Megállapítás													
0-2														
<p>E2 Rögzít egy, a forrásokban nem szereplő tény (pl. philadelphiai kongresszus törvénybe iktatja a gyarmatok törvényhozási jogát) és rögzít egy, a forrásokban nem szereplő másik tény (pl. magyar parlament elfogadja az április törvényeket). Ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. alkotmányosságot kap USA, Magyarország pedig önrendelkezést, viszont míg Magyarországon a király törvényesíti a rendelkezést, USA-nál erről nem beszélhetünk).</p>	<table border="1"> <tr> <td colspan="3">Rögzítés</td> </tr> <tr> <td colspan="3">0-2</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Megállapítás</td> </tr> <tr> <td colspan="3">0-2</td> </tr> </table>	Rögzítés			0-2			Megállapítás			0-2			
Rögzítés														
0-2														
Megállapítás														
0-2														
<p>E3 Rögzít a két témához kapcsolódó, a forrásokban nem szereplő tény (pl. 1776-ban kiadják az Amerikai Egyesült Államok függetlenségi nyilatkozatát és Magyarországon 1849-ben mondják ki a magyar függetlenséget), ezekkel kapcsolatban komparatív megállapítást tesz (pl. mindkét országban a katonai sikerek után mondják</p>	<table border="1"> <tr> <td colspan="3">Rögzítés</td> </tr> <tr> <td colspan="3">0-2</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Megállapítás</td> </tr> <tr> <td colspan="3">0-2</td> </tr> </table>	Rögzítés			0-2			Megállapítás			0-2			
Rögzítés														
0-2														
Megállapítás														
0-2														

	ki függetlenséget, viszont Magyarországon nincs államforma váltás).	
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja az elemzését.	0-4
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, az eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22